

Dómadagur og týsdagur

Inger Smærup Sørensen,
Lív María Róadóttir Jæger
og Bergur Djurhuus Hansen

Rithøvundurinn Anaïs Nin skrifaði í sínum dagbókum, at um lukkan var at vera fepurfrí, fór hon aldrin at gerast lukkulig, tí, skrifaði hon, hon var altíð plágað av fepuri – fepuri eftir vitan, upplivingum og skapan. Kanska er ein sannleiki í hesum, at longsuln eftir skapan og vitan er sum ein intensur hiti innan í kroppinum, sum áhaldandi verður borin millum okkum menniskju og víðari út í samfelagið.

Í næstan eitt ár hava fimtan listafólk luttið í nýggju útbúgvingini í listaligum arbeiði á Fróðskaparsetrinum. Tey mennast og verða bjóðað av, og útbúgvingin verður til saman við teimum. Einkin er stóðugt í einari listaligari útbúgving. Listin letur upp fyri óendaligum møguleikum. Ikki bara fyri nýggjum tonkum og nýggjum listaligum avrikum, men eisini fyri nýggjum undirvisingaráttum og nýggjum samstørvum millum granskingarøki – og í longdini nýggjum fatanum av samfelagi og veruleika.

Mitt í hesum fyrsta týðningarmikla árinum fyri útbúgvingina hóttir Covid-19, og samfelagið verður latið aftur. Vit verða tvingaði aftur í tað einsemi og ta stóru introversión, sum sambært siðvenju og søgum liggur listafólki nær. Úr Wrocław í Póllandi skrivar nobelvirðislønarráttvinnarin Olga Tokarchuk, at sóttarhaldið er eitt andarhald við nýggjum eygleiðingum, ein kærkomin skái frá krøvum um stóðugt at vera til reiðar og til taks. Listin verður fagnað eitt sindur meiri enn vanligt. Fyri síni evni til at fódra sálina, perspektivera og kanska – ikki minst – undirhalda. Hvat skuldu vit gjørt uttan listina? Stórar og smáar søgur verða sagdar og endursagdar. Apokalyptiskar sjónir og gerandisligar hugleiðingar um wc-pappír. Um somu tíð dómadagur og heilt vanligur týsdagur. Litla sóttarhaldsreiðrið, hugnaligt og óhugnaligt, (ó)heimligt sum eitt lúnskt hittinorð, ein hálvlokað vistfrøði við ósjónligum træðrum út í heim. Og so ein merkiligur nýfunnin samleiki sum møguligur smittuberi og egnir tankar um hóttafall. Alt verður breitt út í eitt heimsumfatandi tilvit.

Undir hesum treytum heldur útbúgvingin í listaligum arbeiði fram. Granskandi arbeiðið við listini er við til at menna, vátta og ógilda hugsanir um listina og leiklut hennara í samfelagnum, eisini í einari tíð sum hesari. Listaliga arbeiðið er ikki bara til, tað skal lærast og kompromisleyt kritiserast, í einingi og saman við øðrum, aftur og aftur. Tað tykist sum

Finska listakvinnan Terike Haapoja byggir í stóran mun sítt listaliga arbeiði á samstørv við vísindafólk. Við náttúruni heldur enn menniskjanum í miðdepli hevur hon t.d. saman við søgufrøðingum endursagt heimssøguna, og saman við lívfrøðingum hevur hon gjørt virkisætlanir fyri, hvussu broytingarnar í veðurlagnum kunnu tálmost.

at skiftini millum tað, sum er nær, og tað, sum er langt burturi, millum tað, sum er innaní, og so tað, sum er uttaná og uttanfyri, end-

urspegla arbeiðsháttin í útbúgvingini í listaligum arbeiði.

Innanfyri og uttanfyri

Útbúgvingin í listaligum arbeiði snýr seg um at skapa, at fáa okkurt at vera til, sum ikki var til

Verkið Sun and Sea er eftir trí litavisk listafólk, tónaskaldið Lina Lapelytė, yrkjaran Vaiva Grainytė og leikstjóran Rugilė Barzdžiukaitė. Hóast eingin av teimum fæst við myndlist, vunnu tey summarið 2019 sannlíkt mest virdu virðislønina fyri myndlist, Gyltu Leyvina í Venezia, fyri Sun and Sea. Verkið rakar einastandandi væl gerandisliga keðsemið - at eta is, vera dovin, gremja seg eitt lítið sindur – og um somu tíð tilvitana, ið býr undir gerandisdegnum, um eina jørð, sum er troytt, og at vit kanska nærkast undirgangi.

áðrenn. At bjóða vanum av, at tora at avdúka veikleikar í avrikum ella í einum sjálvum og at skapa hóast mótgongd og kritikk. Hetta er kjarnin. Studentarnir skulu arbeiða við at skapa egin verk, kanna tey, eksperimentera við teimum og skapa tey av nýggjum. Tey skulu lesa, lurta, kritisera, seta spurning við tað, sum tey hava skapt, óendaliga broyta, byrja um aftur.

Men aftrat leitanini inn í egið skapanarinstinkt er neyðugt eisini at standa andlit til andlits við heimin og veruleikan uttan fyri privata tankan. At seta seg inn í ein umheim av listaverkum, tónleikverkum, bókmentum og poesi, av filosofiskum tekstum og listaástøðiligum greiningum. Tí listin er altíð eitt samspæl millum tað, sum er innan í okkum, og tað, sum er uttan fyri okkum.

Á útbúgvingini verða ymiskar listafatanir kannaðar, studentarnir fáa eitt útsýni yvir samtíðina og hyggja samstundis aftur í tíð fyri at skilja tey rák, sum hava formað okkara modernaðu fatan av list. Studentarnir verða bjóðaðir av og eggjaðir til at hugsa um, hvat eitt listaverk er og kann vera, og hvussu sambandið millum listaligt og akademiskt virksemi letur upp ein heim við kritiskum hugtøkum.

Men listaligt arbeiði verður ikki